

15.7.2019  
EOAK 157/2019

**Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamiehen sijainen Mikko Sarja**

**Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Juho Martikainen**

## **TAVAROIDEN TOIMITTAMINEN VANKILAAN**

### **1 KANTELU**

Kahdessa kantelussa (EOAK/157/2019 ja EOAK/6526/2018) arvosteltiin --- vankilan käytäntöjä tavaran toimittamisessa vankilaan.

Kanteluiden mukaan vangille lähetettyjä postipaketteja ei noudeta ajoissa, vaan ne palautuvat usein lähettäjälle. Tästä aiheutuu ylimääräisiä kustannuksia.

Kanteluiden mukaan vankilan ohjeistus tavaran toimittamisesta vankilaan on epäselvä eikä luvattuja täsmennyksiä ole annettu. Vangit eivät saa tuoda poistumisluvilta tavaraa muille vangeille eivätkä tapaajat saa tuoda tavaraa muille kuin tavattavalle vangille.

### **3 RATKAISU**

#### **3.1 Saatu selvitys**

##### *Postipakettien noutaminen*

--- vankilan selvityksessä ei otettu kantaa kanteluissa esitettyjen yksittäisten pakettien toimittamatta jäämiseen, koska tapahtuma-aikoja ei ollut riittävästi yksilöity.

Postipakettien noutamisessa on selvityksen mukaan ollut yleisesti ongelmia, mutta ne johtuvat vankilasta riippumattomista syistä, kuten siitä, että pakettien säilytysaika postissa on lyhentynyt ja ettei vanki voi saada ilmoitusta paketin saapumisesta puhelimitse, kuten normaalissa yhteiskunnassa. Selvityksen mukaan paketin saapumisesta ilmoittava kortti saapuu vankilaan usein 1–2 päivää ennen viimeistä noutopäivää, jolloin paketteja ei ehditä noutaa. Jos lähettäjä on kirjoittanut paketin osoitekorttiin vankilan puhelinnumeron, tietoa paketin saapumisesta ei tule vankilaan lainkaan. Lisäksi vankilan nettisivulla on ollut virheellinen osoitetieto, jonka vuoksi pakettiosoitteiden saapuminen vankilaan on voinut viedä aikaa. Virheellinen osoitetieto on vihdoin korjattu.

Keskushallintoyksikkö katsoi lausunnossaan, ettei --- vankilan voida katsoa menetelleen virheellisesti postipakettien noutamisessa, koska

---

ongelmat johtuvat vankilasta riippumattomista syistä. Keskushallintoyksikkö suositteli kuitenkin, että vankila pyrki Postin kanssa sopimaan käytännöistä postipakettien toimittamisessa. Eräissä muissa vankiloissa Postin kanssa on sovittu siitä, kuinka paketit toimitetaan vankilaan. Keskushallintoyksikkö totesi myös, että vankilan ilmoitustauluilla tai tulo-oppaassa tulisi kertoa vangeille käytännöt siitä, kuinka postipakettien toimittamisessa tulee menetellä. Asiasta voisi tiedottaa myös vankilan nettisivulla. Myös vankilan osoitetietojen tulee olla ajan tasalla.

### *Tavaran toimittaminen vankilaan*

--- vankilan selvitysten mukaan vankilan järjestyssäännössä on ohjeet tavaran toimittamisesta vankilaan. Järjestyssäännössä on ohjeet siitä, kuinka tapaajat voivat tuoda tavaroita vankilaan ja tavaroiden hallussapidosta. Muuta ohjeistusta ei ole.

Vankilan järjestyssäännön mukaan vanki voi ottaa vastaan tai luovuttaa kohtuullisen määrän tavaraa tapaamispäivänä. Lisäksi järjestyssäännössä on määräyksiä siitä, millaista tavaraa vangin haltuun voidaan antaa.

Rikosseuraamuslaitoksen nettisivulla olevan --- vankilan tapaajan ohjeen mukaan:

”Tavaroiden, vaatteiden yms. luovutus ja vastaanotto vierailujen yhteydessä tapahtuvat henkilökunnan välityksellä. Tapaamisten yhteydessä on mahdollista jättää vankilan portille hallussapitomääräysten mukaisia tavaroita (esim. lehtiä, vaatteita, henkilökohtaisia käyttöesineitä jne., mutta ei esim. elintarvikkeita tai tupakkatuotteita) tavattavalle vangille, joka on sijoitettu ja kirjoilla --- vankilassa. Em. tavaroiden jättäminen tapaamisten yhteydessä ei ole mahdollista kuljetuksessa oleville ns. siirtovangeille, jotka eivät ole --- vankilan kirjoilla.”

Keskushallintoyksikkö totesi lausunnossaan, että vankeuslaissa ei ole asetettu vankiloille nimenomaista velvollisuutta vastaanottaa tavaraa tapaamisen yhteydessä. Järjestyssäännön osalta keskushallintoyksikkö toteaa, että Rikosseuraamuslaitoksen valtakunnallinen järjestyssääntöryhmä on tehnyt esityksen vankiloiden mallijärjestyssäännöksi. Järjestyssääntöryhmän laatiman raportin mukaan järjestyssääntöön voidaan ottaa määräys, että tapaaja voi tapaamisen yhteydessä tuoda tavaroita vain sille vangille, jota tulee tapaamaan. Tällainen määräys voi olla muun muassa tarpeen tapaamisten sujuvoittamiseksi. Keskushallintoyksikkö totesi, että yksittäisen vangin osalta määrä voi muodostua muuksi kuin vähäiseksi, jos useammat tapaajat tuovat hänelle tavaraa. Mahdollisuudet tarkastaa tavaroita tapaamisten yhteydessä vaihtelevat, ja tämä on osin myös vankiloiden rajallisiin säilytystiloihin ja selleissä olevaan tavaramäärään liittyvä kysymys. Keskushallintoyksikön näkemyksen mukaan vankilassa voidaan rajoittaa tavaroiden tuomista siten, että vain sille vangille, jota tapaaja tulee tapaamaan, voi tuoda tavaraa.

Keskushallintoyksikön lausunnon mukaan --- vankilan apulaisjohtajalta --- saadun tiedon mukaan väite siitä, että vanki ei saisi tuoda poistumisluvuilta tavaroita muille vangeille, ei pidä paikkaansa. --- vankilassa on otettu vastaan myös toiselle vangille tulevia tavaroita, kun ne on ensin tarkastettu.

### 3.2 Oikeusohjeet

Vankeuslain 4 luvun 4 §:n mukaan vangille on viipymättä hänen saatuttuaan vankilaan tiedotettava sen oloista sekä vankien oikeuksista ja velvollisuuksista.

Vankeuslain 9 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan vanki saa vankilassa pitää hallussaan kohtuullisen määrän henkilökohtaista omaisuutta. Pykälän 2 ja 3 momenttien mukaan muu omaisuus, joka vangilla on mukanaan tullessaan vankilaan tai jonka vanki saa rangaistusaikana, voidaan ottaa vankilassa säilytettäväksi vangin vapaaksi pääsyyn saakka, jos se vankilan säilytystilat huomioon ottaen on mahdollista. Jos omaisuutta ei voida säilyttää, se palautetaan taikka lähetetään vangin kustannuksella hänen osoittamaansa paikkaan.

Lain 12 luvun 1 §:n nojalla vangilla on oikeus kirjeenvaihtoon postin välityksellä.

Lain 13 luvun 12 §:n mukaan tapaamisen yhteydessä vankilassa voidaan ottaa vastaan vähäinen määrä sellaisia tavaroita tai esineitä, joiden hallussapito vankilassa on 9 luvun 1 §:n 1 ja 2 momentin mukaan sallittu. Tarkempia määräyksiä vastaanotettavasta omaisuudesta ja sen määrästä sekä menettelytavasta tavaroita vastaanotettaessa annetaan 15 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa vankilan järjestyssäännössä. Säännöksen esitöissä ei ole täsmennetty sitä, onko tavarat tai esineet tuotava juuri tavattavalle vangille.

Tutkintavankeuslaissa on vastaavan sisältöiset säännökset.

Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölonen on ratkaisussaan EOAK/5848/2018 ottanut kantaa kirjeiden välittämiseen tapaamisten yhteydessä. Ratkaisussaan hän katsoi, että vaikka vankeuslain nojalla vangilla on oikeus kirjeenvaihtoon postin välityksellä, olisi suositeltavaa, että kirjeiden välittäminen olisi mahdollista myös tapaamisten yhteydessä.

### 3.3 Kannanotto

#### *Postipakettien noutaminen*

Vankila on selvityksessään ilmoittanut, ettei se pysty ottamaan kantaa yksittäisten pakettien noutamiseen kantelukirjoitusten yksilöimättömyyden vuoksi. En pidä tarpeellisena selvittää yksittäisten pakettien noutamiseen liittyviä kysymyksiä tässä yhteydessä enempää.

Saadun selvityksen perusteella --- vankilassa on ollut ongelmia postipakettien noutamisessa ajoissa postista. On mahdollista, että paketteja

on palautunut lähettäjille. Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö ja vankila ovat katsoneet, että ongelmat eivät johdu vankilan menettelystä eikä vankila ole siksi menetellyt asiassa virheellisesti.

En voi täysin yhtyä tähän näkemykseen.

Saadun selvityksen perusteella minulle on jäänyt epäselväksi, kuinka vankeja tai heille postipaketteja lähetäviä henkilöitä on ohjeistettu pakettien toimittamisessa. Käytettävissäni olevissa asiakirjoissa tai --- vankilan nettisivulla ei ole ohjeita siitä, kuinka postipaketti tulee vankilaan toimittaa. Tiedossani ei ole, onko --- vankilassa annettu jollain muulla tavoin ohjeet postipakettien toimittamiseen. On selvää, että paketin lähettäjä ei voi tietää esimerkiksi siitä, ettei lähetykseen pidä ilmoittaa vankilan puhelinnumeroa, jos siitä ei ohjeisteta missään. Samoin paketin lähittäjän on mahdotonta tietää siitä, että Rikosseuraamuslaitoksen nettisivulla oleva osoite on ollut virheellinen. Selvityksen mukaan osoite on tällä hetkellä oikea.

Vankilalla on velvollisuus tiedottaa vankia vankilan olosuhteista. Käsitteäkseni tämä velvollisuus koskee myös sitä, kuinka postin toimittamisessa vankilaan tulee menetellä.

Edellä todetun perusteella on välttämätöntä, että vankila antaa joko tulo-oppaassa tai muuten vangeille selvät ohjeet siitä, kuinka postipakettien toimittamisessa tulee menetellä, etteivät paketit tarpeettomasti palaudu lähettäjälle. Koska asia koskee myös vankilan ulkopuolisia henkilöitä, ohjeet tulisi olla myös vankilan nettisivulla.

On totta, ettei vankila voi vaikuttaa siihen, että posti säilyttää noudettavia paketteja nykyisin vain 7 päivää. Vankilalla on kuitenkin velvollisuus huolehtia siitä, että vanki voi lähettää ja vastaanottaa postia postin välityksellä. Näin on etenkin, kun vangeille ei tarjota mahdollisuutta käyttää nykyään tavallisesti käytettävää tekstiviestillä tulevaa saapumisilmoitusta, vaan saapumisilmoitus tulee paperisena vankilaan. Vangin tai postin lähittäjän ei mielestäni voida edellyttää maksavan lisämaksuja pidemmästä säilytysajasta.

Tiedossani ei ole, että muissa vankiloissa säilytysaika olisi muodostunut erityiseksi ongelmaksi. Keskushallintoyksikön lausunnon mukaan useissa vankiloissa on sen sijaan tehty järjestelyjä, joiden avulla postipakettien noutaminen onnistuu ajoissa.

Saadussa selvityksessä on viitattu siihen, että --- vankilassakin on pyritty paikallistasolla sopimaan postin toimittamisesta. Selvityksestä ei kuitenkaan käy ilmi, mitä tällä tarkoitetaan ja miksi järjestely ei ole onnistunut. Jotta vankien oikeus vastaanottaa postipaketteja toteutuisi asianmukaisesti, --- vankilan tulisi sopia postin kanssa järjestelyistä, joilla estetään pakettien tarpeeton palautuminen lähettäjälle.

Kiinnitän --- vankilan huomiota edellä todettuihin seikkoihin.

## *Tavaran toimittaminen vankilaan*

Saadun selvityksen perusteella --- vankilan käytäntönä on se, että tapaamisen yhteydessä tapaaja voi tuoda tavaraa ainoastaan tapaamalleen vangille. Sen sijaan vankilassa ei ole kielletty sitä, etteikö poistumisluvalla käyvä vanki voisi tuoda tavaraa toiselle vangille. Asia antaa siten minulle aihetta arvioida vain kysymystä siitä, voidaanko tavaran tuomista tapaamisen yhteydessä rajoittaa vain tavattavaan vankiin.

Keskushallintoyksikkö on lausunnossaan viitannut järjestyssäntötyöryhmän ehdotukseen, jonka mukaan järjestyssäännössä voitaisiin rajoittaa tavaroiden toimittaminen tapaamisten yhteydessä vain tavattavaan vankiin. Ehdotusta on perusteltu muun muassa vankiloiden rajallisilla säilytystiloilla ja vähäisillä resursseilla tarkastaa tavaroita tapaamisten yhteydessä.

Käsittääkseni vankeuslain 13 luvun 12 § koskee ensi sijassa tilanteita, joissa tavara otetaan vastaan, tarkastetaan ja toimitetaan vangille tapaamisen yhteydessä. Säännöksen tarkoituksena ei ole käsitykseni mukaan säännellä sitä, kuinka vangille yleisesti voidaan toimittaa tavaraa. Säännöksen perusteella ei voida tehdä päätelmää, että tavaran toimittaminen vankilaan muulla tavoin olisi kielletty. Pidän selvänä, että vanki voi tarvittaessa ja vankilan antaman ohjeistuksen mukaisesti vastaanottaa tavaraa vankilan ulkopuolelta myös muuten kuin vankeuslain 13 luvun 12 §:ssä tarkoitetulla tavalla tai vankeuslain 12 luvun 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla postin välityksellä. Tarkastushavaintojeni perusteella esimerkiksi Jokelan vankilassa vangeille on mahdollista jättää tavaraa vankilan portille kaikkina arkipäivinä.

Vankeuslain 13 luvun 12 §:n sanamuodosta ei käy selvästi ilmi, onko säännöksellä tarkoitettu vain tapaajan tavattavalle vangille tuomia tavaroita. Käytännössä useimmiten kysymys lienee tästä. Koska säännöksen tarkoituksena on ollut rajoittaa tavaroiden tuomista ja tarkastamista tapaamisten yhteydessä, säännöstä voitaneen tulkita keskushallintoyksikön esittämällä tavalla siten, että välittömästi tapaamisen yhteydessä tarkastettavan vähäisen määrän tavaraa toimittaminen vangille rajoitetaan vankilan järjestyssäännössä vain tavattavaan vankiin. Olisi kuitenkin perusoikeusmyönteisempää, jos vähäisen määrän tavaraa voisi tapaamisen yhteydessä antaa myös muulle kuin tavattavalle vangille.

Järjestyssäntöihin mahdollisesti otettavat rajoitukset eivät saa jättää epäselväksi sitä, voiko tapaamisen yhteydessä tai esimerkiksi arkipäivisin virka-aikaan jättää vähäistä suuremman määrän tavaraa normaalisti tarkastusmenettelyssä vangille toimitettavaksi. Vankilan järjestyssäännössä tai muussa ohjeistuksessa olisi perusteltua määritellä kattavasti käytännöt siihen, kuinka tavaran toimittaminen vangeille tai pois vankilasta tapahtuu. Suositeltavaa olisi, että tavaran toimittaminen vankilaan ja pois sieltä onnistuisi joustavasti ja että tätä koskevat käytännöt kerrottaisiin selvästi vangeille annettavissa ohjeistuksissa.

Saatan tämän käsitykseni --- vankilan ja keskushallintoyksikön tietoon huomioitavaksi järjestyssääntöjen ja muiden vankiloiden ohjeistusten päivittämisen yhteydessä.

#### **4 TOIMENPITEET**

Saatan edellä kohdassa 3.3 esittämäni käsitykset postipakettien noutamisesta ja tavaran toimittamisesta vankilaan --- vankilan ja Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön tietoon.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni --- vankilalle ja Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikölle.

Apulaisoikeusasiamiehen sijainen      Mikko Sarja

Oikeusasiamiehensihteeri                      Juho Martikainen